

Autoreferat

1. Imię i nazwisko.

Joanna Markiewicz-Stanny

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

1999 r. – magister prawa uzyskany na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Promotorem pracy magisterskiej pt. *Zakaz dyskryminacji w prawie pracy* był prof. dr. hab. Krzysztof Kolasiński.

2006 r. – doktor nauk prawnych, stopień uzyskany na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu na podstawie rozprawy z zakresu prawa międzynarodowego publicznego *Wolność pracy ludzkiej. Studium z zakresu praw człowieka* napisanej po kierunku prof. dr hab. Jana Białocerkiewicza.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

1999–2014 – Instytut Politologii Uniwersytetu Zielonogórskiego

2012–2014 – Zastępca Dyrektora Instytutu Politologii Uniwersytetu Zielonogórskiego

2007–2013 – Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie

od 2014 r. – Instytut Nauk Prawnych Uniwersytetu Zielonogórskiego, Katedra Teorii, Filozofii i Historii Prawa

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

4.1. Monografia

4.1.1. Ogólny opis osiągnięcia

W postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, jako osiągnięcie zgłaszam napisaną przeze mnie monografię *Detencja cudzoziemców. Standardy praw człowieka a polityka migracyjna państw europejskich* opublikowaną przez Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk w 2025 roku. Zgodnie z komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 lipca 2021 r. w sprawie wykazu wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe, wydawnictwo to znajduje się w grupie prezentującej I poziom (120 punktów). Recenzentami wydawniczymi byli prof. dr hab. Barbara Mikołajczyk (WPiA Uniwersytetu Śląskiego) i dr hab. Aleksander Gubrynowicz (WPiA Uniwersytetu Warszawskiego).

Przedmiotem monografii jest detencja cudzoziemców, czyli pozbawienie wolności stosowane w związku z wykonywaniem przez państwo kontroli nad ruchem osobowym. Środek ten jest w głównej mierze stosowany wobec osób niemających prawa wjazdu lub pobytu na terytorium danego państwa, chociaż coraz liczniejsze są przypadki detencji cudzoziemców o uregulowanym statusie prawnym. Jest to środek powszechnie występujący w przepisach państw europejskich, który niesie ze sobą poważną ingerencję w fundamentalne prawa jednostki, takie jak: prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego, wolność od tortur oraz poniżającego niehumanitarnego karania lub traktowania, czy prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. W związku z tym w monografii zbadano i przedstawiono prawnomiędzynarodowe standardy praw człowieka dotyczące detencji cudzoziemców oraz ich realizację w prawie i praktyce wybranych państw w celu ustalenia jakie prawa przysługują cudzoziemcom oraz czy są one efektywnie chronione.

Głównym i niejako naturalnym obszarem analizy jest tu przede wszystkim standard prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego wyznaczany treścią art. 5 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności¹ (dalej jako Europejska Konwencja Praw Człowieka lub EKPC), który dotyczy ochrony jednostki przed bezprawnym lub arbitralnym pozbawieniem wolności oraz rozległe orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w tym zakresie. W niniejszej monografii pole badawcze zostało poszerzone i uwzględnia związki pomiędzy detencją cudzoziemców a naruszeniami zakazu tortur, niehumanitarnego lub poniżającego karania bądź traktowania oraz prawa do prywatności i poszanowania życia

¹ Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2, (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm).

rodzinnego. Z jednej bowiem strony jest to środek używany w ramach procedur administracyjnych, ale z drugiej strony sposób jego stosowania i oddziaływania na cudzoziemców jest zbliżony do środków właściwych procedurom karnym, takich jak tymczasowe aresztowanie, czy kara pozbawienia wolności.

U podstaw tego opracowania legło przekonanie, że na regulacje prawne kształtujące dopuszczalność stosowania detencji cudzoziemców należy spoglądać w szerokim kontekście, który uwzględnia obecny kształt polityki migracyjnej państw europejskich oraz rzeczywiste położenie osób poddanych tego typu pozbawieniu wolności. To wieloaspektowe ujęcie wyraża się w przeprowadzonych badaniach historyczno-prawnych, wykazaniu jaki jest charakter tego rodzaju pozbawienia wolności oraz stopień jego rozpowszechnienia w praktyce państw, wyjściu poza gwarancje prawa do wolności bezpieczeństwa osobistego, a także na zbadaniu detencji cudzoziemców z perspektywy innych praw jednostki. Ponadto standardy prawne zostały przedstawione na tle ich uwarunkowań, a więc tego wszystkiego, co determinuje nie tylko samą treść norm prawnych, ale także praktykę ich stosowania. W monografii rozszerzono rozważania poza samą analizę standardów prawnomiędzynarodowych poprzez ich zestawienie z tym, co jest rzeczywiście przez państwa praktykowane i faktycznym położeniem cudzoziemców. Kluczowe było tutaj zbadanie praktyki nie jednego, lecz siedmiu państw europejskich: Bułgarii, Francji, Hiszpanii, Królestwa Niderlandów, Niemiec, Polski oraz Szwecji.

4.1.2. Tezy i pytania badawcze

Cała konstrukcja rozważań zawartych w monografii opiera się nie tylko na badaniu standardów prawnomiędzynarodowych ochrony praw jednostki, ale także na ustaleniu jak ma się do nich stosowanie detencji cudzoziemców w objętych analizą państwach europejskich. Główną tezą tej rozprawy jest stwierdzenie, że zastosowanie detencji cudzoziemców jest przykładem sytuacji, w której praktyka odbiega od treści regulacji prawa międzynarodowego i krajowego.

W związku z tym w monografii podjęto się odpowiedzi na następujące pytania: czym jest detencja cudzoziemców i jaki jest jej charakter prawny; jakie są standardy prawa międzynarodowego praw człowieka w zakresie detencji cudzoziemców; w jaki sposób jest ona nie tylko unormowana, ale też stosowana w wybranych państwach; czy istnieje w tym obszarze określony model prawny, który jest charakterystyczny dla sposobu unormowania detencji cudzoziemców w Europie; czy i jakie konsekwencje dla kwalifikacji prawnej detencji cudzoziemców wynikają z ewentualnej rozbieżności pomiędzy standardami

międzynarodowymi a praktyką krajową, zwłaszcza jeśli chodzi o wymiar systemowy. Wymagało to z jednej strony szczegółowej analizy źródeł prawa międzynarodowego, orzecznictwa i dokumentów przyjmowanych przez organy ochrony praw człowieka. W związku z tym w rozprawie szeroko omówiono orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Ponadto w monografii występują odniesienia do orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, dokumentów Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców, Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych, Rady Praw Człowieka, Komitetu Praw Człowieka, Komitetu Praw Dziecka, Wysokiego Komisarza Praw Człowieka, Grupy Roboczej ds. Arbitralnych Uwięzień, Specjalnego Sprawozdawcy ds. Praw Człowieka Migrantów, Specjalnego Sprawozdawcy ds. Tortur i innego niehumanitarnego lub poniżającego karania lub traktowania.

Z drugiej strony należało zbadać prawodawstwo wybranych państw europejskich –uwzględniając przy tym ogólne trendy obserwowane w polityce migracyjnej i azylowej – a także faktyczne położenie cudzoziemców poddanych detencji, w tym gdzie się ona odbywa, wobec kogo jest stosowana, jakie organy są odpowiedzialne za decyzje o pozbawieniu wolności oraz zakres kontroli sądowej. W zakresie warunków pozbawienia wolności i traktowania cudzoziemców przeprowadzono analizę raportów Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom oraz Niehumanitarnemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu, publikowanych po wizytacjach w ośrodkach detencyjnych.

4.1.3. Metody

W pracy zostały wykorzystane trzy metody badawcze. Pierwszą z nich jest metoda formalno-dogmatyczna. Przedmiotem analizy stały się postanowienia Europejskiej Konwencji Praw Człowieka – zwłaszcza jej art. 5 – oraz ich wykładnia w strasburskim *case law*. W rozważaniach uwzględnione zostały także przepisy traktatów uniwersalnej ochrony praw człowieka, a w tym Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (dalej jako MPPOiP)² oraz Konwencji o Prawach Dziecka³. Na zasadzie uzupełniającej odniesiono się do regulacji międzynarodowego prawa uchodźczego, a także prawa UE. Równocześnie przeprowadzono analizę przepisów prawa wybranych siedmiu Państw-Stron EKPC.

Metoda formalno-dogmatyczna została uzupełniona metodą historyczno-prawną. Rozważania historyczne służyły przede wszystkim wykazaniu, iż detencja cudzoziemców, jako instytucja prawna, pojawiła się niemal równolegle do kontroli granic państwowych.

² Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 19.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167).

³ Konwencja o prawach dziecka z 20.11.1989 r. (Dz.U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526).

Stanowi ona dla tej kontroli narzędzie niezbędne, a skala zastosowania tego typu pozbawienia wolności rośnie razem ze skalą przepływów migracyjnych do danego państwa.

Trzecią metodą wykorzystaną w tej pracy jest metoda prawno-porównawcza zastosowana w badaniach nad prawem i praktyką wybranych państw europejskich. Metoda ta została wykorzystana do badania porządków prawnych państw mierzących się z różnymi problemami związanymi z migracją, a także odmienną jej charakterystyką (Bułgarii, Francji, Niemiec, Hiszpanii, Królestwa Niderlandów, Polski oraz Szwecji).

4.1.4. Struktura monografii

Monografia zawiera wstęp, pięć rozdziałów, z których każdy zawiera krótkie konkluzje oraz zakończenie. We wstępie uzasadniono wybór tematu rozprawy, przyjęte metody badań, odniesiono się do literatury naukowej poświęconej problematyce detencji cudzoziemców, a także pokrótce przedstawiono strukturę monografii.

Rozdział pierwszy zawiera opis przedmiotowych i podmiotowych ram badań, przyjętą terminologię, rozwój detencji cudzoziemców w ujęciu historyczno-prawnym. Omówiono w nim ogólnie politykę migracyjną państw europejskich ze szczególnym uwzględnieniem zagadnienia statusu prawnego cudzoziemców w sytuacji nieregularnej. W tej części monografii wskazano z jednej strony na istotny problem braku wystarczających danych, które pozwoliłyby precyzyjnie określić ilu cudzoziemców obecnie jest poddawanych detencji w Europie. Z drugiej strony przedstawiono przesłanki pozwalające stwierdzić, że pod koniec XX wieku detencja ze środka stosowanego incydentalnie stała się w państwach europejskich instrumentem, po który sięga się dość powszechnie w stosunku do cudzoziemców niemających prawa wjazdu lub pobytu na ich terytorium. W sposób syntetyczny opisano źródła prawa, przyjęte jako podstawa normatywna rozważań.

Rozdział drugi odnosi się do kontekstu oraz czynników wpływających na to jak detencja cudzoziemców jest unormowana oraz stosowana. Uwzględniono tutaj zwłaszcza złożoność relacji pomiędzy wykonywaniem praw suwerennych państwa a normami prawa międzynarodowego praw człowieka. Opisywany tutaj typ pozbawienia wolności jest przejawem kontroli państwa nad międzynarodowym ruchem osobowym, powiązanej w sposób immanentny z suwerennością i ochroną granic państwowych. Z tego powodu dopuszczalność detencji wobec cudzoziemców stanowi wypadkową punktu równowagi pomiędzy dwiema wartościami fundamentalnymi dla porządku prawnego – wolnością osobistą jednostki oraz zasadą zwierzchnictwa terytorialnego, egzekwowaną przez organy państwa, na którego terytorium znajduje się przetrzymywany cudzoziemiec. Ponadto rozdział

ten zawiera rozważania na temat prawnych mechanizmów przenoszenia kontroli migracyjnej na terytorium innych państw, zjawiska prywatyzacji detencji, a także zawiera opis wielopłaszczyznowych związków pomiędzy detencją cudzoziemców a procesem tzw. sekurytyzacji oraz kryminalizacji migracji. Przedmiotem analizy były tu zwłaszcza takie elementy jak zwiększanie liczby norm penalizujących naruszenie przepisów prawa migracyjnego, utożsamianie naruszeń prawa migracyjnego z najpoważniejszymi zagrożeniami państwowości, postrzeganie masowych przybyć migrantów w kategoriach stanów nadzwyczajnych oraz coraz silniejszego związku pomiędzy naruszeniami norm prawa migracyjnego a reakcją prawnokarną państwa na taki typ zachowań.

Rozdział trzeci został poświęcony standardom prawa międzynarodowego praw człowieka w zakresie dopuszczalności stosowania detencji cudzoziemców, jako elementu prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego, a w tym gwarancji proceduralnych. Przeanalizowano zakres przedmiotowy takich pojęć jak wolność oraz bezpieczeństwo osobiste. Przedstawiono problemy interpretacyjne, jakie występują w zakresie ustalenia czy doszło do pozbawienia wolności cudzoziemca z uwzględnieniem takich sytuacji jak kontrole graniczne, umieszczenie cudzoziemców w strefach tranzytowych lub w ośrodkach recepcyjnych. Następnie opisano kryteria dopuszczalności pozbawienia wolności w celu zapobieżenia nielegalnemu wjazdowi oraz przeprowadzenia deportacji, o którym mowa w art. 5 ust. 1 lit. f EKPC. Ze względu na to, że warunki w jakich się odbywa detencja stanowią kryterium oceny czy nie jest ona arbitralna, ta część monografii dotyczy również standardów traktowania cudzoziemców w trakcie pozbawienia wolności. Rozważania zawarte w tym rozdziale dotyczą także obowiązków informacyjnych wobec osoby pozbawionej wolności zgodnie z art. 5 ust. 2 EKPC, jak również standardów kontroli sądowej przeprowadzanej na podstawie art. 5 ust. 4 EKPC. Ponadto dokonano analizy prawa do odszkodowania za pozbawienie wolności niezgodne z prawem, wynikającego z art. 5 ust. 5 EKPC.

Rozdział czwarty został poświęcony detencji cudzoziemców w prawie i praktyce wybranych państw europejskich. Opisane zostały podstawy prawne detencji w prawie krajowym i przesłanki jej zastosowania. Uwzględniono również element podmiotowy, a więc warunki dopuszczalności pozbawienia wolności małoletnich, osób ubiegających o ochronę międzynarodową czy innych osób znajdujących się w sytuacji szczególnej wrażliwości. Zbadano jak w przepisach prawa krajowego jest uregulowana proporcjonalność detencji, zwłaszcza w związku z ewentualnym obowiązkiem rozważenia w pierwszej kolejności zastosowania środków alternatywnych do detencji. Przedstawiono jakie są to środki, które z nich występują najczęściej, a także praktykę korzystania z nich przez organy państwa.

Rozdział ten zawiera również rozważania dotyczące organów odpowiedzialnych za orzekanie o zastosowaniu detencji, infrastruktury wykorzystywanej do detencji cudzoziemców i warunków pozbawienia wolności.

W rozdziale piątym przeprowadzono rozważania, które są odpowiedzią na pytanie o to co wynika z zestawienia standardów międzynarodowych z praktyką państw. Najistotniejsza była tutaj analiza, jak należałoby spojrzeć na detencję cudzoziemców, jeśli jest ona stosowana w sposób bezprawny lub arbitralny na zasadzie systemowej, stanowiąc element polityki migracyjnej danego państwa. W związku z tym podjęte zostały refleksje na temat detencji cudzoziemców jako instrumentu karania za nielegalny wjazd lub pobyt z pominięciem procedur karnych, jako środka wywierania presji na cudzoziemca w sprawach związanych ze statusem migracyjnym, a także jako instrumentu ekskluzji i dyskryminacji cudzoziemców. Ponadto niezbędne w ocenie autorki było opisanie wpływu detencji cudzoziemców na korzystanie z innych niż prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego, praw człowieka, co w sposób szczególny obejmuje zakaz tortur, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania bądź karania oraz prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. Ostatnim zagadnieniem poruszonym w tym rozdziale była ocena systemowego stosowania arbitralnej detencji cudzoziemców z punktu widzenia prawnomiędzynarodowej zasady wykonywania zobowiązań w dobrej wierze.

4.1.5. Wnioski

Rozważania przeprowadzone w monografii pozwalają odpowiedzieć na postawione pytania badawcze w następujący sposób. Przez detencję cudzoziemców należy rozumieć pozbawienie wolności na podstawie prawa administracyjnego dla zabezpieczenia realizacji celów związanych z decyzjami dotyczącymi wjazdu i pobytu cudzoziemców na terytorium państwa lub też z powodów powiązanych z polityką migracyjną oraz azylową. Obecnie jest to środek stosowany rutynowo i powszechnie zarówno w Europie, jak i na świecie.

Fundamentem, na którym opiera się dopuszczalność stosowania detencji wobec cudzoziemców w prawie międzynarodowym praw człowieka, jest konieczność zachowania właściwego balansu pomiędzy prawem państwa do kontroli nad wjazdem i pobytem cudzoziemców na jego terytorium a prawem do wolności i bezpieczeństwa osobistego jednostki. Sposób wyważenia tych dwóch elementów jest silnie zdeterminowany faktem, że obecnie migracja nieregularna jawi się jako obszar zagrożeń bezpieczeństwa państwa. Jest ona postrzegana jako zjawisko uderzające w istotę suwerenności, rozumianej jako prawo państwa do kontroli nad ruchem osobowym, a także w jego dobrobyt i stabilność.

W systemie europejskim, zgodnie z art. 5 ust. 1 lit. f EKPC dopuszczalne jest pozbawienie wolności jednostki w celu zapobieżenia nielegalnemu wjazdowi lub w celu przeprowadzenia deportacji. Kluczowe jest tutaj samo ustalenie, że dana osoba została pozbawiona wolności. W rozumieniu art. 5 EKPC pozbawieniem wolności są wszelkie sytuacje izolacji lub zamknięcia w wydzielonej przestrzeni z zastosowaniem przymusu lub groźby przymusu, której jednostka nie może opuścić dobrowolnie i swobodnie bez względu na ich nazwę i podstawę prawną w prawie krajowym, jak również bez względu na czas ich trwania.

W orzecznictwie strasburskim ocena, czy doszło do ingerencji w prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego jednostki, jest przeprowadzana na podstawie całego zespołu kryteriów. Wymienić tu trzeba element wolicjonalny, a więc okoliczność, czy skarżący znaleźli się w danej sytuacji z własnej woli. Następnie badane są podstawy normatywne zastosowania danego środka, treść obowiązujących przepisów prawa oraz cel ich zastosowania. ETPC kryterium oceny uczynił także czas trwania zastosowanych środków, zwłaszcza z punktu widzenia ich celu oraz ochrony proceduralnej przysługującej skarżącym. Ponadto należy brać pod uwagę charakter i stopień rzeczywistych ograniczeń nałożonych lub doświadczanych przez daną osobę. Kryteria te odnoszą się nie tyle do rodzaju stosowanego środka, lecz do jego intensywności, co pozwala odróżnić pozbawienie wolności od ograniczenia wolności w rozumieniu art. 2 Protokołu nr 4 do EKPC. Orzecznictwo ETPC jest tutaj bardzo zniuansowane, co poniekąd odpowiada złożoności praktyki Państw-Stron Konwencji. Mając na uwadze ten ostatni element, szczególną rolę gwarancyjną należy przypisywać strasburskiemu standardowi badania istoty nakładanych ograniczeń, nie zaś samej nazwy, jaką im nadano w prawie krajowym.

Detencja cudzoziemców musi mieć podstawę prawną, być zgodna z prawem i pozostawać w ścisłym związku z uprawnionym celem a więc zapobieżeniem nielegalnemu wjazdowi lub przeprowadzeniem deportacji. W przypadku cudzoziemców ten ostatni element wiąże się z regułą, iż pozbawienie wolności nie powinno mieć miejsca w więzieniach ani też w warunkach o charakterze zbliżonym do więziennych. Standardem, którego się wymaga, jest również zapewnienie odpowiednich warunków pozbawienia wolności rodzinom z dziećmi. W monografii ustalono, że ani w systemie Rady Europy, ani w systemie uniwersalnym nie wypracowano jak dotąd dokumentu, który w sposób kompleksowy odnosiłby się do warunków pozbawienia wolności cudzoziemców. Kwestie te jedynie częściowo i stosunkowo wąsko są uregulowane w przepisach prawa UE.

Ze strasburskiego *case law* wynika, że zakres i rozumienie pojęcia arbitralności na gruncie art. 5 EKPC różnią się do pewnego stopnia stosownie do typu pozbawienia wolności⁴. Niemniej jednak główną zasadą jest, że detencja jest arbitralna, jeśli po stronie państwa pomimo zgodności z prawem krajowym, wystąpi element złej wiary lub oszustwa⁵. Test arbitralności, opiera się na przesłankach wykonywania pozbawienia wolności w dobrej wierze (*in good faith*)⁶ oraz ścisłego powiązania z celem⁷. W systemie EKPC detencja jest tak długo uzasadniona, dopóki jest rozsądnie potrzebna do realizacji celu wskazanego w art. 5 ust. 1 lit. f. W ocenie organów Konwencji związek pomiędzy samą procedurą deportacyjną a celem wskazanym w art. 5 ust. 1 lit. f EKPC jest wystarczający na poziomie wszczęcia procedury, a EKPC nie wymaga, aby została w tym względzie już wydana decyzja o wydaleniu. Ta ocena zgodności z Konwencją została w orzecznictwie wzbogacona o elementy związane z formalną i faktyczną wykonalnością wydalenia oraz kryterium realnej perspektywy jego przeprowadzenia.

Wymagania stawiane Państwu-Stronie na podstawie art. 5 ust. 1 lit. f EKPC, obecnie nie zawierają kryterium niezbędności detencji; wystarczające jest działanie państwa w dobrej wierze w powiązaniu z celem wynikającym z tego przepisu. Kryterium ostatecznego charakteru detencji – i obowiązku rozpatrzenia w pierwszej kolejności środków alternatywnych – pojawia się w systemie EKPC pośrednio. Musi ono wynikać z prawa krajowego lub też jest powiązane z ochroną praw dziecka oraz prawa do poszanowania życia rodzinnego lub prywatnego. W systemie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka powstaje zatem sytuacja, w której test oceny, czy pozbawienie wolności jednostki nie było arbitralne, jest dla władz państwa mniej surowy niż w każdym innym przypadku pozbawienia wolności o którym mowa w art. 5 EKPC. Zakres uprawnionego działania Państw-Stron EKPC w tym zakresie jest ukształtowany szerzej w stosunku do systemu uniwersalnego, międzynarodowego prawa uchodźczego, a także prawa UE.

Niezbędne jest zachowanie proceduralnych elementów ochrony jednostki przed arbitralnością, takich jak poinformowanie cudzoziemca o tym, że jest pozbawiony wolności oraz zagwarantowanie kontroli sądowej, czy detencja nie była bezprawna lub arbitralna. W przypadku pozbawienia wolności, mającego podstawy w art. 5 ust. 1 lit. f EKPC, wystarczające jest zapewnienie przez państwo kontroli sądowej na wniosek, zgodnie z art. 5

⁴ Por. *J.N. v. Zjednoczone Królestwo*, skarga nr 37289/12, wyrok ETPC z 16.05.2016, § 79.

⁵ Por. *Bozano v. Francja*, skarga nr 9990/82, wyrok ETPC z 18.12.1986, § 54–60; *Čonka v. Belgia*, skarga nr 51564/99, wyrok ETPC z 5.02.2002, § 41.

⁶ Por. *Longa Yonkeu v. Łotwa*, skarga nr 57229/09, wyrok ETPC z 15.11.2011, § 143.

⁷ Por. *Saadi v. Zjednoczone Królestwo*, skarga nr 13229/03, wyrok Wielkiej Izby ETPC z 29.01.2008, § 74.

ust. 4 EKPC.

Analiza przepisów i praktyki wybranych państw europejskich skłania do wniosku, że istnieje wzorzec przepisów prawa, które dotyczą detencji cudzoziemców. Jest on odzwierciedleniem międzynarodowych standardów praw człowieka, norm prawa UE oraz konstytucyjnych regulacji poszczególnych państw w zakresie ochrony przed arbitralnym pozbawieniem wolności. Wzorzec ten jest dostrzegalny niezależnie od tego, czy chodzi o państwa tranzytowe, takie jak Bułgaria, czy też o państwa docelowe dla migrantów, takie jak Niemcy lub Królestwo Niderlandów. Zakres podmiotowy detencji jest szeroki w tym znaczeniu, że obejmuje osoby w każdym wieku, płci i stanie zdrowia. Pozbawia się wolności samotnie podróżujących dorosłych, rodziny, jak również dzieci pozbawione opieki. Są to sprawni fizycznie, zdrowi ludzie, jak i osoby chore (w tym zakażone wirusem HIV), kobiety w ciąży, osoby w podeszłym wieku, ofiary tortur, ofiary prześladowań często cierpiące poważnie psychicznie z powodu stresu pourazowego.

Detencja cudzoziemców jest przedmiotem regulacji aktów prawnych dotyczących prawa do wjazdu i pobytu na terytorium państwa. Środek ten występuje w postępowaniach administracyjnych, których przeprowadzenie wymaga zabezpieczenia obecności cudzoziemca – w procedurach związanych z wydaleniem (przymusowym powrotem), procedurach udzielania ochrony międzynarodowej oraz w przypadku państw UE w procedurze dublińskiej. Jeśli chodzi o przesłanki stosowania detencji, najczęściej występującym kryterium jest prawdopodobieństwo lub ryzyko ucieczki cudzoziemca. Jednocześnie można stwierdzić, że jest to kryterium bardzo szerokie w tym znaczeniu, że państwa tworzą rozbudowane, a przy tym zróżnicowane katalogi okoliczności, w ramach których ta przesłanka zachodzi.

We wszystkich przebadanych państwach uzasadnieniem pozbawienia wolności w ramach wymienionych procedur jest brak dokumentów tożsamości lub nielegalny wjazd. Występują one bądź to jako samodzielne kryterium, bądź wpisują się w prawdopodobieństwo ucieczki cudzoziemca albo mają świadczyć o tym, że będzie on unikał lub utrudniał wydalenie. Zarówno w przypadku procedur wydalenia, jak i procedur udzielania ochrony międzynarodowej, uzasadnieniem detencji jest ochrona bezpieczeństwa publicznego, narodowego lub porządku publicznego. W przepisach badanych państw dał się zauważyć ścisły związek pomiędzy ochroną tych dóbr a naruszeniem przez cudzoziemców przepisów prawa karnego.

Wnioskiem ogólnym, który płynie z analizy szczegółowych przesłanek stosowania tego środka jest ten, iż detencja jest dopuszczalna w szerokich okolicznościach wobec osób, których status nie jest uregulowany.

Rozważania przeprowadzone w zakresie proporcjonalności detencji prowadzą do wniosku, że we wszystkich przebadanych państwach – z wyjątkiem Hiszpanii – przewiduje się możliwość zastosowania środków alternatywnych do detencji. Wśród tych środków wymienić można obowiązek zgłaszania się do organów państwa w określonych odstępach czasu, złożenie do depozytu paszportu lub innego dokumentu tożsamości, ograniczenia w zakresie zmiany miejsca pobytu przez cudzoziemca, czy wpłatę zabezpieczenia pieniężnego jako te, które występują najczęściej. Nie zawsze prawodawca formułuje obowiązek rozważenia tych środków w pierwszej kolejności. Jeśli zaś jest to standard normatywnie wyrażony, to w praktyce badanych państw dominują przypadki pozbawienia wolności cudzoziemców; środki alternatywne stanowią raczej wyjątek. Zagadnienie to należy postrzegać w ścisłym związku z automatyzmem decyzji zarówno administracyjnych, jak i sądowych, któremu towarzyszy brak pogłębionej oceny dokonywanej przez organy stosujące prawo, czy rzeczywiście nie można zastosować środków o charakterze wolnościowym. Niejako równolegle można zaobserwować przejawy kryzysu praw cudzoziemców w postaci przyzwolenia na kształtowanie ich sytuacji faktycznej w taki sposób, że znajdują się oni w przestrzeni ograniczonego dostępu do ochrony prawnej w danym państwie.

Pomimo że w przepisach prawa wszystkich badanych państw sformułowano obowiązki dotyczące informacji o powodach detencji, dostępie do tłumacza, rodzaju środków odwoławczych i terminu ich wniesienia, problemem występującym niezwykle często jest brak wiedzy cudzoziemców o tym dlaczego i gdzie zostali pozbawieni wolności oraz jak długo to potrwa. Obserwowane są deficyty w zakresie zapewnienia usług tłumaczy, jak również ograniczony dostęp cudzoziemców do pomocy prawnej. Częściowo problemy te są niwelowane poprzez działalność organizacji pozarządowych, przy czym model regulacji prawnej w tym przedmiocie nie jest jednolity.

Aczkolwiek we wszystkich poddanych badaniu państwach detencja cudzoziemców podlega kontroli sądowej, to jednak zastrzeżenia budzi jej jakość i efektywność. Fasadowość kontroli sądowej detencji cudzoziemców jest problemem zaobserwowanym w praktyce wszystkich państw omawianych w niniejszej monografii.

W monografii wykazano, że pomimo stosowania w związku z procedurami administracyjnymi detencja cudzoziemców nabiera cech charakterystycznych dla środków prewencyjnych w rozumieniu prawa karnego, co przejawia się w umieszczaniu cudzoziemców w zakładach karnych, na posterunkach policji lub w aresztach tymczasowych, a także naruszaniu zasady oddzielania cudzoziemców w detencji administracyjnej od przestępców.

Następnie trzeba stwierdzić, że jedną z istotnych cech detencji w przebadanych państwach jest podobieństwo ośrodków detencyjnych do zakładów karnych, zapożyczanie reżimów funkcjonowania od tego typu instytucji, a w konsekwencji traktowanie cudzoziemców w sposób zbliżony do traktowania więźniów lub osób tymczasowo aresztowanych. Zatem nawet w przypadkach, gdy detencja odbywa się w specjalnych ośrodkach, pozostaje środkiem dolegliwym, w wielu elementach zbliżonym do pozbawienia wolności natury karnej i odbieranym jako kara więzienia przez samych cudzoziemców. W sposób szczególny dotyczy stosowania środków bezpieczeństwa. Jednocześnie zaś w przepisach prawa eufemizuje się pozbawienie wolności, stwarzając mylne wrażenie, iż chodzi o zakwaterowanie cudzoziemców, czego przykładem jest prawodawstwo francuskie i bułgarskie. Analiza praktyki wskazuje przy tym, że niektóre Państwa-Strony EKPC, takie jak Włochy, Bułgaria czy Grecja stosowały lub stosują detencję *de facto* w sposób systemowy, a pojedyncze przypadki takich działań odnotowano również w Polsce. Jednocześnie dostrzec można, iż państwa manipulują przepisami prawnymi na przynajmniej kilka sposobów. Jednym z nich jest tworzenie fikcji prawnych, takich jak np. detencja w ramach procedur granicznych, która jakoby nie ma zastosowania na terytorium państwa, podczas gdy cudzoziemcy pozbawieni wolności w sposób fizyczny na tym terytorium się znajdują i to w sporym oddaleniu od granic.

Problemem systemowym i odnotowywanym we wszystkich badanych państwach jest brak adekwatnej opieki zdrowotnej w ośrodkach detencyjnych. Jej zakres jest zazwyczaj stosunkowo wąski i na ogół niewystarczający.

Według licznych dokumentów zaprezentowanych w monografii warunki bytowe w ośrodkach detencyjnych są złe. Wyjątek stanowią tu Niderlandy, co nie zmienia faktu, iż reguły obowiązujące w tamtejszych ośrodkach detencyjnych są wzorowane na tych przyjętych w aresztach karnych. Jeśli chodzi o pozostałe państwa, najbardziej powszechne są problemy w zakresie zapewnienia odpowiedniego poziomu opieki zdrowotnej. Ponadto przedmiotem zastrzeżeń organów praw człowieka było przeludnienie, zaniedbania w zakresie umeblowania i brak nawet elementarnej higieny. W tym zakresie cudzoziemcy niewątpliwie stykają się z traktowaniem gorszym niż więźniowie w zakładach karnych. W konsekwencji uzasadnione staje się twierdzenie, iż detencja cudzoziemców pozostaje w praktycznym i nieustającym związku z naruszeniami zakazu złego traktowania. Ze względu zaś na wciąż rozległą praktykę pozbawiania wolności rodzin i dzieci do zarzutów stale podnoszonych przed ETPC należy dodać naruszenie art.8 EKPC, a więc prawa do prywatności i poszanowania życia rodzinnego.

Z tymi zjawiskami w sposób ścisły łączy się twierdzenie, że arbitralność stosowania detencji jest zarówno skutkiem, jak i przyczyną ekskluzji społecznej cudzoziemców w sytuacji nieregularnej oraz ich ograniczonego dostępu do ochrony prawnej. Rozumieć przez to należy, że cudzoziemcy nie są postrzegani jako istoty wolne, które można pozbawić wolności tylko w wyjątkowych okolicznościach, lecz jako osoby, które powinny przebywać w ośrodkach detencyjnych, i na zasadzie wyjątku mogą pozostawać na wolności. W takiej sytuacji detencja staje się instrumentem równoważnym sankcji karnej, wpisuje się w politykę wykluczenia, dyskryminacji i odmowy zapewnienia sprawiedliwości wobec cudzoziemców.

Kluczowe znaczenie ma tutaj obiektywna dolegliwość pozbawienia wolności połączona ze zbliżonym do więziennego reżimem, która sama w sobie stanowi nieproporcjonalny poziom ingerencji w prawa cudzoziemców w sytuacjach związanych z kontrolą ich wjazdu lub pobytu na terytorium państwa. Jednocześnie jeśli jest stosowana bez zindywidualizowanej oceny każdego przypadku, nabiera cech środka równoważnego sankcji karnej.

Zasadne jest stwierdzenie, że funkcje detencji są w poszczególnych państwach zróżnicowane i nie występują z jednolitym natężeniem, a niekiedy są spełniane równolegle. Z jednej strony jest to środek, który ma zapobiegać takim zachowaniom cudzoziemców, które uniemożliwiłyby realizację stricte administracyjnych celów, czyli na przykład przeprowadzenie deportacji. W tym znaczeniu prewencyjne funkcje detencji są legitymowane prawem. Z drugiej strony detencja w niektórych państwach jest używana jako instrument ochrony porządku publicznego. Dzieje się to po pierwsze na poziomie traktowania cudzoziemców w sytuacji nieregularnej jako grupy potencjalnie niebezpiecznej. Po drugie na poziomie traktowania prawa migracyjnego oraz karnego jako wymiennych i równoważnych instrumentów ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego. Po trzecie wprowadza się elementy prawnokarne do przesłanek dopuszczalności detencji, z czego za najdalej idące należy uznać podejrzenie, że być może dana osoba popełni przestępstwo.

Stosowanie detencji migracyjnej w celach odstrasżających czy represyjnych może wskazywać na systemowe i planowe działania, które w istocie sprowadzają się do unikania wykonywania zobowiązań wynikających z art. 5 EKPC, a także z art. 3 EKPC. W takich przypadkach zasadnym jest również rozważenie oceny detencji cudzoziemców z perspektywy art. 18 EKPC, który zakazuje wprowadzania ograniczeń praw i wolności dopuszczalnych Konwencją w innych celach, niż te, w których zostały wprowadzone.

W zakończeniu monografii zostały sformułowane postulaty, których realizacja sprzyjałaby poprawie efektywności ochrony cudzoziemców przed bezprawnym lub arbitralnym pozbawieniem wolności w kontekście kontroli nad ruchem osobowym. Wydaje się, iż niezbędne jest podnoszenie poziomu wiedzy organów stosujących prawo i orzekających o detencji o tym jak bardzo dolegliwy jest ten środek w praktyce. Z tymi elementami powinno iść w parze zwiększanie zakresu stosowania środków alternatywnych, czemu sprzyjałby wzrost świadomości, iż te ostatnie środki pozwalają zachować kontrolę państwa nad cudzoziemcem bez pozbawiania go wolności. W tym kontekście znaczącej poprawy wymagają standardy dostępności i jakości kontroli sądowej. Niezbędne są także nakłady finansowe i organizacyjne, które podniosłyby poziom dostępności tłumaczeń oraz bezpłatnej pomocy prawnej. Równie ważne jest egzekwowanie przepisów prawa krajowego dotyczących umożliwiania cudzoziemcom kontaktu ze światem zewnętrznym. Następnie istotnej korekcie powinno być poddane funkcjonowanie ośrodków detencyjnych poprzez ograniczenie środków bezpieczeństwa do niezbędnego minimum, co powinno wynikać z przyjętych na poziomie międzynarodowym standardów traktowania cudzoziemców pozbawionych wolności w kontekście kontroli państwa nad ruchem osobowym.

4.2. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Szczegółowy wykaz osiągnięć naukowo-badawczych został zawarty w załączniku nr 4 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego. Oprócz monografii stanowiącej podstawę przewodu habilitacyjnego mój dorobek naukowy obejmuje 52 prace naukowe, w tym 3 monografie (1 jednoautorska, 2 wieloautorskie), 2 redakcje prac zbiorowych, 22 rozdziały w monografiach, 22 artykuły w czasopismach, 3 publikacje w materiałach pokonferencyjnych. W ramach tego zestawienia znajduje się 13 publikacji obcojęzycznych, w tym współredagowana przeze mnie monografia.

Wystąpiłam z referatami łącznie na 42 konferencjach i seminariach naukowych. Były to 22 konferencje ogólnopolskie, natomiast pozostałych 19 miało zasięg międzynarodowy lub zostało zorganizowanych przez zagraniczne ośrodki naukowe.

Odbyłam trzy staże naukowe lub naukowo-dydaktyczne na następujących zagranicznych uniwersytetach: The Institute for Human Rights w Åbo Akademi University (ÅAU) w Turku (17.09–11.10.2023 r.); Uniwersytet w Perugii (3–10.10.2022 r.), Wydział Prawa Uniwersytetu w Uppsali (25.04.2019–08.05.2019 r.). Jestem stałym współpracownikiem Centrum Badań nad Prawem Migracyjnym INP PAN.

Jestem członkiem redakcji lub rad naukowych następujących czasopism naukowych: „Dyskurs Prawniczy i Administracyjny” (funkcja: członek kolegium redakcyjnego), „Kenya University Journal Of Children's Rights” (funkcja: Advisory Board Member), „Marine Policy” (funkcja: Editorial Board Member – periodyk o zasięgu międzynarodowym indeksowany w bazie SCOPUS), „Zbornik radova Pravnog fakulteta” (funkcja: International Advisory Board Member).

Ponadto sporządzałam recenzje prac naukowych między innymi dla takich czasopism jak: „Central and Eastern European Migration Review”, „Europejski Przegląd Sądowy”, „Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego”, „Studia Prawnoustrojowe”, „Journal of Infrastructure, Policy and Development”, „Review of the European and Comparative Law”.

Mój dorobek naukowy koncentruje się na zagadnieniach, które przedstawiam poniżej.

4.2.1. Prawa jednostki w związku z zatrudnieniem w prawie międzynarodowym praw człowieka oraz w międzynarodowym prawie pracy

Od początku swojej pracy badawczej zajmowałam się prawami jednostki w związku z zatrudnieniem. Opublikowałam na ten temat jedną monografię oraz trzynaście artykułów naukowych. Wspomniana monografia, zatytułowana *Wolność pracy ludzkiej. Studium z zakresu praw człowieka*, Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza UZ 2015, jest skróconą i zaktualizowaną wersją mojej pracy doktorskiej. Swoje rozważania oparłam na tezie, że współcześnie praca jako przedmiot regulacji prawnej jest działaniem wolnym, co normatywnie wyraża się po pierwsze w zakazie pracy przymusowej lub obowiązkowej, po drugie zaś w prawie do pracy rozumianym jako swoboda wyboru zatrudnienia i kształtowania życia zawodowego. Tym samym na wolność pracy składają się gwarancje zawarte w treści normatywnej praw obywatelskich i politycznych, jak też praw gospodarczych i socjalnych. Ponadto u podstaw regulacji prawnych odnoszących się do pracy leży założenie, iż jest to działanie o szczególnym wymiarze podmiotowym a praca nie może być traktowana jak towar; jest to specyficzne dobro będące przejawem wolności, z wolności wynikające i ku wolności prowadzące. Treść współczesnych norm prawnych w tym obszarze zdeterminowały dwudziestowieczne doświadczenia niewolnictwa, eksterminacji przez pracę w obozach koncentracyjnych i zastosowania pracy przymusowej wobec całych narodów.

Monografia składa się z pięciu rozdziałów. Pierwszy z nich zawiera rozważania ogólne w zakresie historii prawa, a także omówienie wolności pracy jako przedmiotu regulacji prawnej. W rozdziale II przeprowadzono dogłębną analizę systemowego

wykorzystania przymusu pracy w państwach o charakterze totalitarnym, zwłaszcza w warunkach pozbawienia wolności w obozach. Rozdział III monografii dotyczy zakazu niewolnictwa, poddaństwa, a także handlu ludźmi, natomiast rozdział IV poświęcony został zakazowi pracy przymusowej lub obowiązkowej. Podstawowe znaczenie miało tutaj jurydyczne znaczenie takich pojęć jak niewolnictwo, poddaństwo czy handel ludźmi, jak również stworzenie precyzyjnego opisu relacji pomiędzy zakazami tych praktyk. W tym kontekście w monografii zawarto rozważania zmierzające do ustalenia, czy i w jakim zakresie znaczenie prawne takich pojęć jak praca przymusowa i praca niewolnicza jest na tle aktualnych regulacji tożsame, a w jakim zakresie różne. W efekcie przeprowadzonych badań ustalono, że aczkolwiek niejednokrotnie przymus pracy jest powiązany z niewolnictwem lub poddaństwem, to jednak wciąż nie są to sytuacje normatywnie identyczne. Za ich rozróżnianiem szczególnie silnie przemawia argument, że o ile w odniesieniu do zakazu pracy przymusowej i obowiązkowej dopuszcza się derogację, o tyle zakaz niewolnictwa i poddaństwa ma w traktatach praw człowieka charakter niederogowalny.

Rozdział V objął problematykę prawa do pracy swobodnie wybranej lub przyjętej. Dla wolności pracy kluczowe znaczenie ma swoboda jednostki w podejmowaniu decyzji, które dotyczą jej życia zawodowego. Swoboda ta realizuje się poprzez możliwość niepracowania, rozumianą jako „wolność od” oraz wolność w wyborze pracy, rozumianą jako „wolność do”.

W standardach praw człowieka dostrzega się ściśle związki pomiędzy pracą przymusową lub obowiązkową a niewolnictwem, poddaństwem i handlem istotami ludzkimi, niekiedy zbiorczo określając je mianem „współczesnych form niewolnictwa”. We wszystkich tych sytuacjach pojawia się daleko posunięta zależność jednostki od innego podmiotu co implikuje trudności w ich kwalifikacji prawnej, o czym pisałam nie tylko w książce, ale także w artykule pt. *Zakazy niewolnictwa, poddaństwa i pracy przymusowej w wyrokach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, „Studia Lubuskie” 2007, t. 3, s. 103–113. Zarówno w prawie międzynarodowym praw człowieka, jak i w międzynarodowym prawie pracy ukształtował się standard zobowiązań pozytywnych państwa, które obejmują kryminalizację i efektywne ściganie wszelkich form eksploatacji człowieka (*Positive obligations of states in the context of protection of an individual against exploitation – remarks in the context of the case of Rantsev vs. Cyprus and Russia*, [w:] *Wykorzystywanie człowieka w XX i XXI wieku*, red. B. Sitek, G. Dammacco, D. Barańska, K. Naumowicz, K. Zaworska, Olsztyn: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski 2012, s. 137–151). Na tym tle wskazywałam, iż w przepisach prawa polskiego standard ten jest realizowany jedynie częściowo. Regulacje prawa karnego materialnego ocenić należy jako niekonsekwentne i

niespójne pod względem systemowym (*Międzynarodowe zobowiązania Polski w zakresie zakazu niewolnictwa, poddaństwa i handlu istotami ludzkimi*, „Prokuratura i Prawo” 2012, nr 7–8, s. 160–180).

Zajmowałam się również zastosowaniem przymusu pracy i jego kwalifikacją prawną w międzynarodowym prawie humanitarnym (*Zastosowanie przymusu pracy i jego kwalifikacja prawna w międzynarodowym prawie humanitarnym*, [w:] *Zbrodnie i kara: ludobójstwo – zbrodnie wojenne – zbrodnie przeciwko ludzkości*, red. W. Waławczyk, K. Żarna, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek 2011, s. 123–138), a także związkami pomiędzy zbrodnią ludobójstwa a wykorzystaniem instytucji obozu w byłej Jugosławii (*Obóz jako instrument ludobójstwa – analiza wybranych zagadnień*, „Międzynarodowe Prawo Humanitarne” 2014, t. 5, s. 167–192).

Ponadto opublikowałam dwa artykuły poświęcone ewolucji międzynarodowego prawa pracy. Pisałam w nich między innymi o zmianach wynikających z przyjęcia w 2008 roku Deklaracji MOP w sprawie sprawiedliwości społecznej na rzecz sprawiedliwej globalizacji oraz o dynamice wolności związkowej w kontekście zmian w strukturze zatrudnienia.

Wzrastający zakres możliwości technicznych kontroli pracownika w związku z zatrudnieniem, stał się przyczynkiem do opublikowania przeze mnie dwóch artykułów poświęconych zakresowi dopuszczalnej ingerencji pracodawcy w prawo pracownika do prywatności (*Prawo pracownika do prywatności w europejskim systemie ochrony praw człowieka*, [w:] *Kontrola pracownika: możliwości techniczne i dylematy prawne*, red. Z. Góral, Warszawa: Wolters Kluwer 2010, s. 95–110; *The Employees' Right to Information on Interference in Their Privacy in the Workplace*, „UWM Law Review” 2008, t. 1, s. 96–106).

4.2.2. Granice ingerencji państwa w prawa jednostki

Opublikowałam trzy prace naukowe, w których zajmowałam się warunkami dopuszczalności wkraczania państwa w zakres autonomii informacyjnej jednostki, biorąc pod uwagę test jej przydatności i związku z celem uprawnionym, a także skutecznej i rzeczywistej kontroli sądowej nad takimi działaniami władzy publicznej.

W tym kontekście pisałam o prawie do samostanowienia informacyjnego, rozumianym jako szereg uprawnień związanych ze zdolnością jednostki do decydowania o ujawnianiu i wykorzystywaniu jej danych osobowych. Dowodziłam również, że zbieranie informacji na temat danej osoby nie powinno być postrzegane wyłącznie w kategoriach ingerencji w jej prywatność. Dostęp do informacji, a przede wszystkim wiedza o tym, że są one gromadzone przez organy państwa pozostaje w ścisłym związku z wolnością ekspresji

(art. 19 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka⁸, art. 19 MPPOiP, art. 10 EKPC). Ponadto informacje, którymi dysponuje władza publiczna i dostęp do nich należy postrzegać w powiązaniu z prawem do rzetelnego procesu (art. 6 EKPC, art. 14 MPPOiP), a także z zasadą *non-refoulement* w procedurach azylowych i migracyjnych, na co zwracał uwagę Europejski Trybunał Praw Człowieka (*M.S.S. v. Belgium and Greece*, Application No. 30696/09, (Eur.Ct.H.R. 2011), par. 304; *Hirsi Jamaa and others v. Italy*, Application No. 27765/09, (Eur.Ct.H.R. 2009), par. 204). Dominującą zasadą w tym zakresie powinno być domniemanie jawności informacji będących w posiadaniu organów władzy publicznej, natomiast wyjątkiem ich utajnienie, jeżeli przemawia za tym nadrzędny interes publiczny. Biorąc pod uwagę rosnącą liczbę sytuacji, w których interesem tym są względy „bezpieczeństwa narodowego” lub „bezpieczeństwa państwa”, wskazywałam na problemy definicyjne związane z tym pojęciami, a także na środki ochrony przed arbitralnością działań państwa wskazywane przez organy praw człowieka. Przedstawiłam formułowany orzecznictwem standard kontradyktoryjnej procedury prowadzonej przez niezależny organ uprawniony do weryfikacji podstaw poszczególnych decyzji i odpowiednich dowodów, w razie potrzeby z odpowiednimi ograniczeniami proceduralnymi dotyczącymi wykorzystania informacji niejawnych. W przypadku odmowy dostępu do informacji powinien istnieć skuteczny środek odwoławczy na poziomie krajowym (*The Right of Access to Information Held by Public Authorities and National Security*, [w:] *Communication as a Measure of Protection and Limitation of Human Rights. Information in Relation to Human Rights: Collection of Papers from 12th International Conference on Human Rights* held on June 1–2, 2012 in Bratislava, Bratislava 2013, s. 506–516).

4.2.3. Status prawny cudzoziemców. Prawa człowieka a kontrola państwa nad wjazdem i pobytem cudzoziemców

Przedstawiona monografia habilitacyjna wpisuje się w znacznie szerszy nurt moich badań nad tym w jaki sposób normy prawa międzynarodowego praw człowieka kształtują status prawny cudzoziemców. Pierwszą pracą na ten temat był artykuł: *Sytuacja prawna cudzoziemców a respektowanie praw człowieka. Wybrane problemy* w „Polskim Roczniku Praw Człowieka i Prawa Humanitarnego” 2011, nr 2, s. 107–128. Ze względu na coraz silniejszy trend w zakresie postrzegania migracji nieregularnej w kategoriach zagrożeń, zajmowałam się również problematyką ograniczania cudzoziemcom dostępu do terytorium ze względu na bezpieczeństwo państwa (*Bezpieczeństwo państwa a ochrona praw człowieka – kazus*

⁸ Powszechna Deklaracja Praw człowieka przyjęta 10 grudnia 1948 r. w formie rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ 217 A (III).

cudzoziemców, [w:] *Bezpieczeństwo współczesnego świata: aspekty bezpieczeństwa narodowego*, red. K. Adamek, K. Wilczyńska, Poznań: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlu i Usług 2012, s. 187–203).

W 2013 roku opublikowałam artykuł, który stał się swoistym punktem wyjścia oraz inspiracją do przeprowadzenia znacznie szerszych i pogłębionych badań nad detencją cudzoziemców (*Zastosowanie detencji wobec cudzoziemców w sytuacji nieregularnej z punktu widzenia standardów praw człowieka*, [w:] *Status cudzoziemca w prawie międzynarodowym publicznym: Implikacje w prawie Unii Europejskiej i polskim porządku prawnym*, red. O. Łachacz, J. Galster, Olsztyn: Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego 2013, s. 10–26). Ponadto chcę wskazać na pięć innych prac naukowych, w których podjęłam w sposób szczegółowy zagadnienia w monografii habilitacyjnej wspomniane na ogólnym poziomie. Dotyczyło to kwestii zastosowania detencji cudzoziemców w prawie UE (*Wolność i bezpieczeństwo osobiste osób ubiegających się o ochronę międzynarodową – refleksje na tle przekształconej dyrektywy recepcyjnej*, „Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego” 2015, t. XIII, s. 58–76), relacji pomiędzy standardami wynikającymi z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka a międzynarodowym prawem uchodźczym (*Interpretacja Europejskiej Konwencji Praw Człowieka a międzynarodowe prawo uchodźcze – kilka uwag na tle pozbawienia wolności w związku z migracyjnym statusem*, „Studia Prawnoustrojowe” 2020, t. 47, s. 133–156), związków pomiędzy detencją cudzoziemców a prawem do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (*Pozbawienie wolności imigrantów a prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego w świetle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, „Polski Rocznik Praw Człowieka i Prawa Humanitarnego” 2016, nr 7, s. 160–179) oraz detencji dzieci (*The Rights of the Child and a Problem of Immigration Detention*, „Polish Review of International and European Law” 2020, t. 9, nr 2, s. 83–106). W tym ostatnim przypadku zajmowałam się również przyczynami naruszeń standardu ostateczności pozbawienia wolności dziecka w kontekście migracyjnym (*Rozważania na temat realizacji standardu stosowania detencji dzieci cudzoziemców jako środka ostatecznego*, [w:] *Prawa dziecka: perspektywa publicznoprawna*, red. D. Jaroszevska-Choraś, A. Kilińska-Pękacz, A. Wedeł-Domaradzka, Bydgoszcz 2019, s. 71–84).

W kolejnych publikacjach zajmowałam się między innymi związkiem pomiędzy terminologią stosowaną w aktach prawnych a ekskluzją społeczną migrantów w sytuacji nieregularnej (*Język aktów prawnych a ekskluzja społeczna imigrantów w sytuacji nieregularnej*, „Lingwistyka Stosowana” 2017, t. 24, nr 4, s. 95–107).

W ostatnim czasie rozpoczęłam także badania nad zagadnieniem ochrony czasowej, a zwłaszcza statusem prawnym obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium RP w związku z konfliktem zbrojnym. W związku z tym w ramach projektu „Analiza prawna działań Rosji w Ukrainie od 2014 r. pod kątem zbrodni agresji, zbrodni wojennych i ludobójstwa oraz rozwiązań prawnych państw sąsiadujących z Ukrainą w zakresie statusu obywateli Ukrainy” (Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, projekt nr MEiN/2023/DPI/2965) przygotowałam analizę ekspercką pt. *Status prawny obywateli Ukrainy w Polsce – uwagi na tle nowelizacji ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa z dnia 15 maja 2024 roku*.

4.2.4. Prawa dziecka

Moja aktywność naukowa związana jest również z prawami dziecka. Współredagowałam anglojęzyczną monografię J. Markiewicz-Stanny, T. Milej, A. Wedeł-Domaradzka, *Children in Migration: Status and Identity*, Nomos Verlagsgesellschaft 2022, poświęconą standardom ochrony praw dzieci migrujących, których tożsamość nie jest należycie dokumentowana. Punktem wyjścia były tutaj – wynikające z art. 7 Konwencji o Prawach Dziecka – obowiązki państwa w zakresie sporządzenia aktu urodzenia dziecka, ponadto prawo dziecka do otrzymania imienia, uzyskania obywatelstwa oraz, jeśli to możliwe, prawo do poznania swoich rodziców i pozostawania pod ich opieką. Za równie istotne w kontekście migracyjnym poczytywać należy umocowane w art. 8 tego traktatu, prawo dziecka do zachowania tożsamości i jej ochronę. Zagadnienia te zostały zbadane nie tylko z punktu widzenia prawa i praktyki europejskiej, ale także z perspektywy afrykańskiej, z tego względu, że problemy doświadczane przez migrujące dzieci w państwach przyjmujących, mają swoje źródło w praktyce państw pochodzenia lub tranzytu.

W ścisłym związku z tą problematyką pozostają dwa artykuły, w których wskazywałam, że ochrona praw dziecka w kontekście migracyjnym jest w sposób fundamentalny uwarunkowana prawidłową oceną wieku osób, które podają się za małoletnich, ale ich data urodzenia nie jest udokumentowana. Niewątpliwie na poziomie prawnomiędzynarodowym ukształtował się standard holistycznej oceny wieku, która nie powinna się opierać wyłącznie na badaniach medycznych. Zarówno w systemie uniwersalnym jak i europejskim standard ten obejmuje elementy proceduralne, a w tym obowiązki informacyjne państwa dotyczące samej oceny wieku i sposobu jej przeprowadzenia oraz zagwarantowanie skutecznego środka zaskarżenia wyniku takich

procedur na poziomie krajowym (*Age Assessment: Polish Practice and International Standards*, „Polish Yearbook of International Law” 2022, nr XLII, s. 185–202; *Age assessment procedures and the protection of children's rights: an analysis of international standards*, [w:] *Women, Children and (Other) Vulnerable Groups Standards of Protection and Challenges for International Law*, red. M. Półtorak, I. Topa, Berlin: Peter Lang 2021, s. 283–304).

Przedmiotem moich dociekań było także zagadnienie ochrony dziecka przed eksploatacją w unormowaniach Międzynarodowej Organizacji Pracy (*Eliminacja najgorszych form pracy dziecka w standardach i działalności Międzynarodowej Organizacji Pracy*, [w:] *Prawa dziecka w prawie międzynarodowym*, red. E. Karska, Warszawa: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, (Prawa Człowieka i Prawo Międzynarodowe, nr 2) 2013, s. 121–135).

Jako szczególnie istotne postrzegam przeprowadzone we współpracy z Organizacją Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) oraz Helsińską Fundacją Praw Człowieka badania nad sytuacją prawną i faktyczną dzieci poszukujących ochrony międzynarodowej w Polsce w ramach projektu „Legal assistance to forcibly displaced persons in Poland” (POL01/2023/0000000059/000). Ich wyniki zostały zaprezentowane w dwóch monografiach, których jestem współautorką. Pierwsza z nich ma charakter szczegółowego opracowania tytułowej problematyki (O. Łachacz, J. Markiewicz-Stanny, A. Tymińska, *Małoletni cudzoziemcy poszukujący ochrony międzynarodowej w Polsce oraz ich prawa w standardach międzynarodowych, prawie krajowym i praktyce polskich władz (2018–2023)*, Warszawa: Wolters Kluwer 2024). Druga publikacja jest skróconą wersją pierwszej; zawiera ona wyłącznie wnioski i rekomendacje z badań przygotowane na potrzeby UNHCR oraz innych podmiotów zajmujących się ochroną praw dziecka (O. Łachacz, J. Markiewicz-Stanny, A. Tymińska *Małoletni cudzoziemcy poszukujący ochrony międzynarodowej w Polsce oraz ich prawa w standardach międzynarodowych, prawie krajowym i praktyce polskich władz (2018–2023). Wnioski z badań i rekomendacje*, Warszawa: Wolters Kluwer 2024). Poza analizą formalno-dogmatyczną przepisów prawa, przeprowadzono badania aktowe. Przebadano dane statystyczne oraz odpowiedzi udzielone przez organy państwa na pytania zadane w trybie dostępu do informacji publicznej a dotyczące praktycznej realizacji praw dziecka. Jako współautor zaproponowałam koncepcję struktury monografii, jak również opracowałam jej część ogólną, dotyczącą ram normatywnych monografii.

Moje zadania badawcze w zakresie tego opracowania polegały na formalno-dogmatycznej analizie przepisów prawa krajowego i międzynarodowego w zakresie

identyfikacji dziecka, reprezentacji prawnej i prawa do bycia wysłuchanym (w zakresie prawnomiędzynarodowym) oraz stosowania detencji i środków alternatywnych. W tych obszarach tematycznych opracowałam wnioski, które powstały na skutek zestawienia standardów międzynarodowych z praktyką krajową szczegółowo przebadaną przez pozostałe autorki monografii. Na tej podstawie przygotowałam część rekomendacji, z których część ma charakter uwag *de lege ferenda*. Wśród nich wymienić można: postulat dostosowania prawa polskiego do standardów prawnomiędzynarodowych w zakresie stosowania więcej niż jednej metody oceny wieku; postulat stworzenia przez ustawodawcę jednolitego zakresu obowiązków informacyjnych dotyczących oceny wieku, niezależnie od tego czy jest ona przeprowadzana na podstawie ustawy o cudzoziemcach⁹, czy też ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP¹⁰; postulat aby dokonane przez Straż Graniczną na podstawie badań lekarskich ustalenie wieku miało formę postanowienia, na które służyłoby zażalenie zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego. Wskazano także na konieczność skrócenia dopuszczalnego czasu detencji dzieci i rodzin z dziećmi, a także wprowadzenie prawa do nauki i prawa do właściwej ochrony zdrowia jako kryteriów oceny dopuszczalności detencji dziecka.

4.2.5. Prawo dyplomatyczne i konsularne

Przedmiotem moich publikacji były również związki pomiędzy elementami zobowiązań Państw-Stron wynikających z art. 36 Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych¹¹ a standardami praw człowieka w zakresie prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego. Na tym tle wskazywałam, że nie chodzi tu o konstruowanie prawa człowieka do pomocy konsularnej, lecz raczej o postrzeganie relacji pomiędzy ochroną praw człowieka i prawem konsularnym w kategoriach komplementarności. Wynikające z przywołanego przepisu obowiązki państwa w zakresie pomocy konsularnej, nie statuuja przyrodzonego i niezbywalnego prawa jednostki, natomiast można uznać, że w określonych warunkach ich prawidłowa realizacja może stanowić jedną ze składowych realizacji ochrony przed arbitralnym pozbawieniem wolności lub być elementem prawa do rzetelnego procesu. W orzecznictwie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości, Międzyamerykańskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka notyfikacja

⁹ Ustawa z 12.12.2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2024 r., poz. 769).

¹⁰ Ustawa z 13.06.2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2023 r., poz. 1504).

¹¹ Konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych sporządzona w Wiedniu dnia 24 kwietnia 1963 r (Dz.U. z 1982 r. Nr 13, poz. 98).

konsularna bywa bowiem elementem oceny respektowania praw człowieka przez Państwa-Strony traktatów prawnoczerwonych (*Pomoc konsularna w kontekście standardów prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego*, [w:] *Wybrane zagadnienia współczesnego prawa konsularnego (z perspektywy prawa i praktyki międzynarodowej oraz polskiej*, red. W. Burek, P. Czubik, Kraków: Instytut Multimedialny 2014, s. 227–245).

Ponadto opublikowałam artykuł poświęcony wprowadzonemu do polskiego prawa obowiązku interwencji konsularnej w przypadku powzięcia przez konsula wiadomości, że obywatel polski jest traktowany przez władze państwa przyjmującego między innymi w sposób niezgodny z międzynarodowymi standardami praw człowieka (art. 19 ustawy Prawo konsularne). W publikacji przeprowadziłam analizę formalno-dogmatyczną tego rozwiązania normatywnego, wskazując, iż jest ono ogólne i przysparza wątpliwości interpretacyjnych. Prawodawca nie określił precyzyjnie katalogu czy też rodzaju działań interwencyjnych wskazując jedynie na obowiązek ich podjęcia. Aczkolwiek można formułować wymóg, aby były to działania energiczne i skonkretyzowane, to jednak z daleko idącą ostrożnością należałoby formułować ocenę skutków prawnych tych działań, zwłaszcza jeśli chodzi o ich rezultat (*Funkcje konsułów a prawa człowieka – uwagi na tle wprowadzania obowiązku interwencji konsularnej*, [w:] *Polskie prawo konsularne w okresie zmian*, red. W. Burek, P. Czubik, Warszawa: Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP 2015, s. 121–135).

4.2.6. Prawo morskie

W latach 2021–2022 zajmowałam się problematyką wdrażania ochrony globalnego oceanu w kontekście racjonalnego wykorzystania zasobów morskich oraz skuteczności prawnej ochrony środowiska morskiego. We współpracy z prof. dr hab. Dorotą Pyć (Katedra Prawa Morskiego, WPiA UG) redagowałam na ten temat *special issue* czasopisma „Marine Policy” pt. *Protection of the Global Ocean Rights*. W tym numerze znalazło się łącznie osiem prac naukowych, a w tym mój współautorski artykuł dotyczący związków pomiędzy migracją nieregularną a zanieczyszczeniem środowiska morskiego (J. Markiewicz-Stanny, M. Szuniewicz-Stępień, *Irregular migration and its impact on the marine environment: Legal aspects*, „Marine Policy” 2022, t. 144, s. 1–8). Ta ostatnia publikacja powstała w związku z rosnącym problemem zanieczyszczeń wywołanych ukrytą migracją morską. Przeprowadzono w niej analizę środków niezbędnych dla osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska morskiego, zwłaszcza biorąc pod uwagę zobowiązania Państw-Stron wynikające z Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza, dotyczące obserwacji i pomiaru ryzyka lub wpływu zanieczyszczeń na wody morskie. W tym kontekście ustalonym zostało, że stan wiedzy

zarówno o samych zanieczyszczeniach morskich oraz źródłach ich pochodzenia jak i o migracji nieregularnej jest niewystarczający, a zasób informacji o związkach jakie tu zachodzą jest niepełny. Wskazano zatem, że punktem wyjścia musi być tutaj prawne umocowanie zintegrowanego i opartego na wiedzy podejścia do badania środowiska morskiego, które powinno uwzględniać wszystkie elementy aktywności ludzkiej na danym obszarze geograficznym. Stwierdzono, że standardy postępowania są tu niedookreślone lub też kształtowane na raczej na poziomie *soft law*. Obowiązki w zakresie gromadzenia informacji na temat nieregularnej migracji na poziomie międzynarodowym są prawie nieobecne a praktyka państw w tym obszarze wykazuje niespójności i nie jest skoordynowana.

4.2.7. Polityka migracyjna i azylowa w UE. Współpraca międzynarodowa w dziedzinie migracji

W zakresie moich poszukiwań badawczych znalazły się kwestie związane z polityką migracyjną oraz azylową w UE. Opublikowałam na ten temat cztery artykuły, z czego najnowszy jest poświęcony Nowemu Paktowi o migracji i azylu (*Nowy Pakt o migracji i azylu – pomiędzy spójnością a fragmentacją prawa*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2025, nr 2, s. 4–12). W publikacji tej dowodzę, że wprowadzone Paktem rozwiązania skutkują głęboką fragmentacją oraz hybrydyzacją regulacji prawnych w zakresie migracji i azylu. Wyraziłam też pogląd, iż doszło do tego niejako wbrew intencji prawodawcy, którego celem było osiągnięcie spójności, zintegrowanego podejścia oraz płynnego przejścia pomiędzy procedurami azylowymi i migracyjnymi. Zarówno w tym, jak i w pozostałych artykułach poświęconych polityce migracyjnej i azylowej, opisywałam ścisły związek pomiędzy postrzeganiem migracji nieregularnej w kategoriach kryzysu czy stanu nadzwyczajnego a procesem prawodawczym (*The paradigm of the migration crisis and its influence on national legislation on irregular migration*, „Studia Prawnicze KUL” 2021, nr 4(88), 107–125). Zarówno na poziomie instytucjonalnym UE, jak i w państwach członkowskich, zauważalny jest bowiem trend do przyjmowania norm prawnych umożliwiających wprowadzenie stanów nadzwyczajnych w związku ze wzrostem migracji nieregularnej. Ponadto traktowanie napływu cudzoziemców w kategoriach stanu nadzwyczajnego skutkuje naruszaniem standardów tworzenia prawa w oparciu o dowody i ocenę zebranych danych. Postrzeganie migracji nieregularnej jako zagrożenia stanowi usprawiedliwienie dla pomijania szczegółowych analiz i oceny skutków oraz lekceważenia wymogów procedury legislacyjnej (*The Repressive Function of Migration Law and the Fairness and Effectiveness of the*

European Union's Return Policy, „Krytyka Prawa. Niezależne studia nad prawem” 2020, t. 12, nr 4, s. 124–142).

Z przeprowadzonych badań wynika jednoznacznie, że cały wysiłek organów UE oraz państw ukierunkowany jest na eliminację lub przynajmniej ograniczenie obecności cudzoziemców na terytorium państwa poprzez kontrolę graniczną, utrudnienie dostępu do ochrony międzynarodowej i łączenia rodzin, a także zwiększenie efektywności przymusowych powrotów. Dzieje się tak przy jednoczesnym deklarowaniu przestrzegania prawa międzynarodowego, z którym przynajmniej części tych działań pogodzić się nie da. Mechanizmy te są wspierane i niejako rozwijane przez rozwój współpracy międzynarodowej w zakresie migracji – zwłaszcza zaś poprzez przenoszenie kontroli migracyjnej na terytorium innych państw – czy też prywatyzację kontroli migracyjnej (*Prywatyzacja kontroli migracyjnej w Europie – kasus przewoźników morskich*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2022, t. XXV, nr 3(55), s. 122–148).

4.2.8. Działania wielonarodowych sił zbrojnych i odpowiedzialność organizacji międzynarodowych z tytułu naruszeń praw człowieka

Kolejny nurt badawczy stanowią opracowania poświęcone zakresowi zobowiązań z tytułu praw człowieka organizacji międzynarodowych w sytuacjach, gdy działania ich organów wywierają pośredni lub bezpośredni wpływ na jednostkę. Podnosiłam między innymi, że aczkolwiek prawa człowieka i ich respektowanie stanowią fundament działania ONZ, to jednak ich zakres nie jest jasny w stosunku do niej samej. Analiza Karty Narodów Zjednoczonych, aktów instytucjonalnych i orzecznictwa prowadzi do wniosku, że przestrzeganie praw człowieka jest obowiązkiem ONZ, a także stanowi element ograniczający sposób działania jej poszczególnych organów. Katalog praw wiążących organizację może być konstruowany w oparciu o Powszechną Deklarację Praw Człowieka, Pakty Praw Człowieka¹², a także ewentualnie o konwencje zaliczane do grupy podstawowych. Wymaga to jednak poczynienia szczegółowych badań czy rzeczywiście dotyczy to wszystkich zawartych praw w tych dokumentach. Jako wiążące ONZ *ex definitione* należałoby traktować prawa mające status *ius cogens* oraz prawa niederogowalne. Jednocześnie jednak nie są jasne zasady ewentualnej limitacji czy derogacji innych praw w związku z działalnością ONZ (*Problem zakresu zobowiązań z dziedziny praw człowieka w działalności organizacji międzynarodowych i ich organów na przykładzie ONZ*, [w:] *Uniwersalny i regionalny wymiar*

¹² Mam tu na myśli Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 169).

ochrony praw człowieka: Nowe wyzwania – nowe rozwiązania, red. J. Jaskiernia, t. 1, Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe 2014, s. 323–339).

Innym, choć ściśle powiązaniem z omówioną materią, problemem jest zagadnienie odpowiedzialności z tytułu naruszeń praw człowieka w związku z działaniami wielonarodowych sił zbrojnych. Tego typu operacje nie mogą być traktowane jednakowo z tego względu, że są prowadzone zarówno pod auspicjami organizacji międzynarodowych dla realizacji ich traktatowo określonych celów, jak i poza tymi strukturami w ramach akcji wojskowych przeprowadzanych przez poszczególne państwa. Nie istnieje tu jakaś wypracowana klasyfikacja, a jedynie odniesienia do rodzajów misji, które takie siły realizują. Zwłaszcza trzeba zwrócić uwagę na różnicę pomiędzy autoryzowaniem określonych operacji przez Radę Bezpieczeństwa a ustanowieniem międzynarodowej obecności, czy to cywilnej, czy wojskowej pod egidą organizacji międzynarodowej. Europejski Trybunał Praw Człowieka powołuje się w swym orzecznictwie na prace Komisji Prawa Międzynarodowego w sprawie odpowiedzialności państw oraz prace w sprawie odpowiedzialności organizacji międzynarodowej, ale nie zrezygnował całkowicie z własnego kryterium rozstrzygania przypisania odpowiedzialności w postaci „*ultimate authority and control*”, którego nie można utożsamiać ze stosowanym przez Komisję pojęciem „*effective control over the conduct*”, a także „*exclusive control*”, dla którego poparcie wyrażał Sekretariat Generalny ONZ (*Odpowiedzialność państwa za działania żołnierzy wielonarodowych sił zbrojnych w perspektywie ochrony praw człowieka*, „Międzynarodowe Prawo Humanitarne: Selektywna eliminacja i rozkaz wojskowy” 2013, t. 4, s. 240–268).

Przedmiotem moich badań były również relacje pomiędzy rezolucjami Rady Bezpieczeństwa (dalej jako RB) a standardami praw człowieka w orzecznictwie ETPC. Aczkolwiek nie zawsze uprawnione jest pisanie o konflikcie zobowiązań, to jednak ogólny poziom sformułowań dokumentów RB powoduje wątpliwości interpretacyjne. Co do zasady, interpretacja ta powinna być zgodna z celami Narodów Zjednoczonych, a w tym z zasadą poszanowania praw człowieka. ETPC w swoim dotychczasowym orzecznictwie unika rozstrzygnięć dotyczących hierarchii pomiędzy tymi zobowiązaniami. Jest to możliwe po pierwsze poprzez założenie takiego stosowania konwencji, które da się pogodzić z instrumentami ogólnego prawa międzynarodowego. Po drugie Trybunał ten podejmuje analizę dokumentów międzynarodowych głównie w celu ustalenia czy rzeczywiście ich postanowienia nakładały na państwa takie obowiązki, które doprowadziły do przyjęcia określonych środków krajowych (*Implementing Security Council resolutions and the issue of*

the Protection of Human Rights in the Judgment of the European Court of Human Rights in the Case of Nada v. Switzerland, „UWM Law Review”, 2012, t. 4, s. 70–88).

4.3. Udział w konferencjach naukowych

Wystąpiłam łącznie na 42 konferencjach lub seminariach naukowych o zasięgu ogólnopolskim lub międzynarodowym organizowanych w kraju i zagranicą.

W ramach działalności w Centrum Badań nad Prawem Migracyjnym INP PAN uczestniczyłam w Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej: „Polskie prawo migracyjne w obliczu wyzwań związanych z zarządzaniem migracjami, dostępem do ochrony międzynarodowej i granicami”, Warszawa, INP PAN, 17–18.10.2024 r. (referat: *Prawnomiędzynarodowy standard ostateczności detencji dzieci – wnioski z prac nad raportem „Małoletni cudzoziemcy poszukujący ochrony międzynarodowej w Polsce (2018-2023)”*). Brałam udział w zjazdach katedr prawa międzynarodowego oraz wydarzeniach organizowanych przez Grupę Polską Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego ILA, a w tym m.in. w: Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Rozwój prawa międzynarodowego przez sądy w XXI wieku”, Łódź, WPiA UŁ, 13–15.06.2022 r. (referat: *Pomiędzy pragmatyzmem a skutecznością ochrony praw człowieka – Europejski Trybunał Praw Człowieka wobec problemu ekstraterytorialnego stosowania EKPC w sprawach z elementem migracyjnym*); Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Polska Nauka prawa międzynarodowego – dziedzictwo przeszłości i wyzwania współczesności”, Lublin KUL, UMCS, 8–10.05.2019 r. (referat: *Dorobek naukowy prof. Jana Białocerkiewicza i jego aktualność w zakresie problematyki statusu prawnego cudzoziemców w prawie międzynarodowym*); Zjeździe Katedr Prawa Międzynarodowego Publicznego, „Ius cogens – soft law: dwa bieguny prawa międzynarodowego”, Kraków, WPiA UJ, 19–20.05.2016 r. (referat: *Wykorzystanie soft law jako instrumentu wzmacniania efektywności ochrony praw jednostki – studium przypadku Międzynarodowej Organizacji Pracy*); „Idee, normy i instytucje Kongresu wiedeńskiego – 200 lat później”, Warszawa, 15–16.10.2015 r. (referat: *Rozwój współpracy międzynarodowej w dziedzinie migracji w kontekście wykonywania prawa do kontroli własnego terytorium*).

Byłam również prelegentem na konferencjach cyklicznych, poświęconych problematyce prawa międzynarodowego praw człowieka oraz międzynarodowego prawa humanitarnego takich jak: Warszawsko-Toruńskie Kolokwium Praw Człowieka i Prawa Międzynarodowego Humanitarnego (organizatorzy WPiA UMW oraz WPiA UKSW),

Konferencja Naukowa Międzynarodowego Prawa Humanitarnego (organizatorzy Wydział Dowodzenia i Operacji Morskich AMW oraz WPiA UG Gdańsk).

W 2017 roku uczestniczyłam w Ogólnopolskiej konferencji: „Unia Europejska. Tendencje zmian prawnych – Wpływ kryzysu finansowego i kryzysu migracyjno – uchodźczego na Unię Europejską i jej państwa członkowskie”, Warszawa, WPiA UKSW 7–8.12.2017 r. (referat: *Zastosowanie tzw. detencyjnej migracyjnej w czasie kryzysu migracyjno-uchodźczego – rozważania na temat kosztów i zysków z punktu widzenia prawa i praktyki europejskiej*). Ponadto wzięłam udział także w konferencjach organizowanych przez Instytut Europeistyki UJ, WPiA UŁ, WPiA KUL, WPiA UŚ.

Mój dorobek w zakresie udziału w seminariach lub konferencjach międzynarodowych organizowanych przez zagraniczne ośrodki naukowe obejmuje 11 wystąpień, z czego ostatnie miało miejsce na interdyscyplinarnej konferencji „Good Connections V: Trust and Change Across Divides”, 25–27.03.2025 organizowanej przez Uniwersytet w Parmie (referat: *Legalization of an international student's stay on the territory of the Republic of Poland – obstacles to access to the law*).

W dniach 29–31.05.2024 r. uczestniczyłam w ADiM-IntoME Migration Conference on „Immigration and Public Power”, organizowanej przez Università degli Studi della Tuscia w Viterbo gdzie przedstawiłam referat: *From “do-it-yourself” to protracted temporariness – legal challenges related to the situation of Ukrainian children in Poland*. W 2023 roku wzięłam udział w „Third International Scientific Conference Law and Social Values”, University of Niš, (Serbia) 21.04.2023 r. (referat: *Balance between national security and Human Rights in Migration Law*).

W związku z przyznaniem mi grantem (program „Mobility Program in Human Rights” 2023/24) miałam dwa wystąpienia w Åbo Akademi Institute for Human Rights w Turku (Finlandia). Pierwsze było zatytułowane: *Invisibility of aliens: deaths and disappearances of migrants from a human rights perspective* na seminarium zorganizowanym w ramach projektu The Role of the Vulnerability of Human Rights Law, 4.10.2023 r.. Drugi referat pt. *Death and immigration detention – challenges for human rights protection*) zaprezentowałam podczas webinaru „Death and Migration: The Human Rights Perspective”, 5.10.2023 r., (współorganizatorzy INP UZ, Wydział Prawa i Ekonomii UKW, Kenyatta University). Problematyka ochrony praw człowieka w związku śmiercią osób migrujących została przeze mnie także poruszona w ramach otwartego seminarium naukowego na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Lizbonie (referat: *Death and Migration – an analysis of International Human Rights standards*, 04.05.2022 r.). Chcę wspomnieć także o wspólnym z dr Agnieszką Wedeł-

Domaradzką (Instytut Prawa i Ekonomii UKW w Bydgoszczy) wystąpieniu na Uniwersytecie w Perugii w ramach *Research Doctorate in Legality, Political cultures and democracy* (referat: *Personal identity and right to respect for private and family life in European human rights system*).

Brałam także udział w VII International Human Rights Conference „Smart development – Human rights as a guarantee of smart, sustainable and Inclusive growth”, Milton Friedman University – Budapeszt, Akademia Nauk Stosowanych WSGE im. A. De Gasperi w Józefowie, Budapeszt 24.06.2022 r., gdzie omawiałam zagadnienia związane z ingerencją państwa w prawa jednostki w przypadku stosowania nowoczesnych technologii jako instrumentu kontroli nad nieregularną migracją (referat: *Human rights, surveillance and technology - perspective of irregular migration in Europe*).

W ramach stażu naukowego, który odbyłam w 2019 roku na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Uppsali, byłam prelegentką Higher Seminar in Migration Law, the Gothenburg/Uppsala/Lund Migration Law Network (GLUMIN), Uppsala 7.05.2019 r. (referat: *Immigrant Detention and International Law*). Brałam udział w Multidisciplinary International Conference: Children and War: Past and Present, University of Salzburg, University of Wolverhampton, Salzburg 13-15.07.2016 r. (referat: *Rights of Child Seeking International Protection: A problem of migration detention*).

W 2012 roku uczestniczyłam w „12th International Conference on Human Rights, Communication as a measure of Protection and Limitation of Human Rights. Information in Relation to Human Rights”, Comenius University, WPiA UWM, Bratysława 1–2.06.2012 r., gdzie poruszałam kwestie związane z bezpieczeństwem państwa jako przesłanką ograniczeń praw jednostki w zakresie dostępu do akt (referat: *The Right of Access to Information Held by Public Authorities and National Security*).

Jeśli chodzi o przedsięwzięcia o zasięgu międzynarodowym organizowane przez polskie ośrodki naukowe, to w trakcie obrad Międzynarodowej Konferencji Naukowej „40 lat konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza – bilans i perspektywy”, (WPiA UW Warszawa 29–30.09.2022 r.), wygłosiłam referat pt. *Ochrona porzuconych marynarzy w standardach międzynarodowych*. Brałam udział w „2nd Human Rights and Public Health Webinar”, (INP UZ Zielona Góra 22.01.2022 r.), prezentując referat: *Immigration detention and access to health care*. Następnie uczestniczyłam czynnie w International Conference Child in Migration: Status and Identity, (UKW, UZ, Kenyatta University 19–21.05.2021 r., online), (referat: *Medical age assessment and identity of children*).

Byłam również uczestnikiem Międzynarodowej Konferencji Naukowej, „Uniwersalny i regionalny wymiar ochrony praw człowieka – nowe wyzwania i rozwiązania”, Warszawa 22–23.04.2013 r. (referat: *Problem zakresu zobowiązań z dziedziny praw człowieka w działalności organizacji międzynarodowych i ich organów – przykład ONZ*).

Na II Międzynarodowej Konferencji Naukowej, „Bezpieczeństwo współczesnego świata. Wyzwania i zagrożenia”, Poznań 15.03.2012 r. wygłosiłam referat: *Bezpieczeństwo państwa a ochrona praw człowieka – kasus cudzoziemców*.

W ramach XI Międzynarodowej Konferencji Praw Człowieka „Wykorzystanie człowieka w XX I XXI wieku”, WPiA UWM Olsztyn 3–4.06.2011 r., prezentowałam zagadnienie zobowiązań pozytywnych państwa w kontekście ochrony praw jednostki przez eksploatacją ekonomiczną (referat: *Positive obligations of states in the context of protection of an individual against exploitation – remarks in the context of the case of Rantsev vs. Cyprus and Russia*). Podczas „9th International Conference on Human Rights, Human Rights, Spiritual Values and Global Economy”, Olsztyn 29–30.05.2009 r., przedstawiłam refleksje dotyczące znaczenia przyjętej przez Międzynarodową Organizację Pracy Deklaracji dotyczącej sprawiedliwości społecznej na rzecz uczciwej globalizacji (referat: *ILO's Declaration on Social Justice for a Fair Globalization and its Meaning for the International Labour Law*). Byłam również uczestnikiem 8th International Conference on Human Rights, „The Rights to Knowledge and Information in a Heterogenic Society”, WPiA UWM Olsztyn 30–31.05.2008 r. (referat: *The Employees' Right to Information on Interference in Their Privacy in the Workplace*).

4.4. Współpraca z czasopismami naukowymi

Stale współpracuję z czterema czasopismami naukowymi. Od niemal trzech lat jestem członkiem redakcji (*editorial board member*) międzynarodowego czasopisma “Marine Policy” ISSN: 0308-597X, online ISSN: 1872-9460, (Impact Factor 3,5; Cite Score 7,6). Do grona stałych redaktorów zostałam zaproszona w związku z wysoką oceną mojej pracy redaktora gościnnego przy przygotowaniu special issue *Protection of the Global Ocean Rights*.

W ramach współpracy z Kenyatta University Public Law Department brałam udział jako *advisory board member* w pracach nad koncepcją i pierwszymi numerami “Kenyatta University Journal Of Children's Rights” ISSN 3078 - 4921. Jestem również członkiem kolegium redakcyjnego czasopisma „Dyskurs Prawniczy i Administracyjny” ISSN - 2657-926X. Moje kontakty naukowe nawiązane przy okazji realizacji międzynarodowych

projektów zaowocowały również zaproszeniem do międzynarodowej rady naukowej czasopisma „Zbornik radova Pravnog fakulteta” ISSN: 1986-5546, które jest wydawane przez wydział prawa Uniwersytetu Vitez w Bośni i Hercegowinie.

Jestem regularnie powoływana jako recenzent artykułów w czasopismach ogólnopolskich i międzynarodowych (m.i.n. „Central and Eastern European Migration Review”, „Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego”, „Europejski Przegląd Sądowy”, „Studia Prawnoustrojowe”)

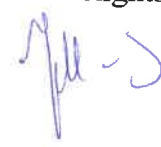
5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

5.1. Staż i współpraca naukowa z innymi ośrodkami naukowymi

Od marca 2024 roku jestem członkiem zespołu „Centrum Badań nad Prawem Migracyjnym” Instytutu Nauk Prawnych PAN. W związku z moimi zainteresowaniami badawczymi, które od lat są skoncentrowane na ochronie praw człowieka w kontekście migracyjnym zostałam zaproszona do grona badaczy współpracujących z tą jednostką. Uczestniczę w seminariach i spotkaniach centrum, a także brałam udział w pracach komitetu organizacyjnego nad przygotowaniem przez ten podmiot konferencji „Polskie prawo migracyjne w obliczu wyzwań związanych z zarządzaniem migracjami, dostępem do ochrony międzynarodowej i granicami”, Warszawa INP PAN 17–18.10.2024 r.

Ponadto stale współpracuję z naukowcami reprezentującymi takie ośrodki naukowe jak: Instytut Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Kenyatta University, Uniwersytet w Perugii, Uniwersytet Tuscia w Viterbo.

Od 17 września do 11 października 2023 roku przebywałam na stażu naukowym w Åbo Akademi Institute for Human Rights, Uniwersytetu w Turku, w ramach indywidualnego grantu pozyskanego w ramach „Mobility Program in Human Rights” (2023/2024). Grant pozyskałam na aktywność badawczą związaną z projektem „Death and Migration: Human Rights Perspective”. Mój miesięczny pobyt w tej jednostce służył przeprowadzeniu kwerendy źródłowej w zakresie zgłoszonego tematu badań, a także prezentacji ustaleń, które już poczyniłam w tym obszarze (w formie referatów, o których wspomniałam przy aktywności konferencyjnej). Ponadto nawiązałam kontakty z naukowcami z ośrodka goszczącego oraz innymi stypendystami grantu. W trakcie pobytu zainicjowałam międzynarodową dyskusję naukową, która przybrała postać webinaru „Death and Migration: The Human Rights

Perspective” w dniu 5 października 2023 r. Było to przedsięwzięcie oparte na współpracy czterech jednostek naukowych: Åbo Akademi Institute for Human Rights, Instytutu Nauk Prawnych UZ, Wydziału Prawa i Ekonomii UKW oraz Kenyatta University Public Law Department.

W dniach od 3 do 10 października 2022 roku przebywałam na Uniwersytecie w Perugii w ramach Międzynarodowego Programu Legality and Participation (LEPA). Pobyt ten miał charakter badawczo-dydaktyczny i był kontynuacją współpracy naukowej z pracownikami tego Uniwersytetu, która rozpoczęła się w 2019 roku w związku z realizacją projektu „Child in Migration: Status and Identity”. Z jednej strony zatem wspólnie z dr Agnieszką Wedeł-Domaradzką wygłosiliśmy dwa wykłady dla studentów, z drugiej przedstawiliśmy koncepcję kolejnego przedsięwzięcia naukowego, w które mogliby się zaangażować włoscy koledzy. W związku z tym, w ramach seminarium doktoranckiego „Research Doctorate in Legality, Political Cultures and Democracy” zaprezentowaliśmy referat *Personal identity and right to respect for private and family life in European human rights system*.

W dniach od 25 kwietnia do 8 maja 2019 roku przebywałam jako *visiting researcher* na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Uppsali na zaproszenie, które wystosowała prof. Rebecca Thorburn Stern. Celem pobytu była po pierwsze kwerenda źródłowa ze względu na niezwykle szeroką bazę książek i źródeł anglojęzycznych dostępnych w bibliotece uniwersyteckiej. Po drugie miałam możliwość konsultacji a także prezentacji niektórych moich ustaleń badawczych podczas „Higher Seminar in Migration Law, the Gothenburg/Uppsala/Lund Migration Law Network (GLUMIN)”, Uppsala 7.05.2019 r. (referat: *Immigrant Detention and International Law*). Duże znaczenie miała dla mnie także możliwość poznania specyfiki detencji cudzoziemców w Szwecji w trakcie rozmów i konsultacji ze specjalizującym się w tej problematyce dr Simonem Anderssonem, zatrudnionym wtedy w Uppsali jako *post-doctoral researcher*.

5.2. Uczestnictwo w międzynarodowych i krajowych projektach naukowych

Od stycznia 2024 roku uczestniczę w pracach zespołu badawczego w projekcie „Towards a European Model of Community Sponsorship for Refugees: Access, Reception and Integration” (COSME Project), prowadzonym przez Uniwersytet Tuscia w Viterbo we współpracy z Uniwersytetami w Bolonii oraz w Turynie, finansowanym przez włoskie Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego i Nauki (Research Project of National Interest (PRIN 2022)). W ramach tego przedsięwzięcia prowadzone są badania nad teoretyczno-

praktycznymi ramami europejskiego modelu sponsoringu społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem partnerstw publiczno-prywatnych w celu ułatwienia chronionego wjazdu, wstępnego przyjmowania i integracji migrantów i uchodźców w Europie. Mój udział dotyczy partnerstwa publiczno-prywatnego na rzecz zarządzania masowymi wysiedleniami w kontekście ochrony czasowej. W związku z tym, wspólnie z dr Marilu Porchia (Uniwersytet w Ferrarze), przygotowuję współautorski rozdział *From hospites to sponsors: Responsibility-sharing options for the reception of refugees in cases of large-scale displacement* w monografii zatytułowanej *A Legal Appraisal of Community Sponsorship for Migrants and Refugees: In Search of a European Model*, Routledge 2025.

Jestem także członkiem zespołu eksperckiego w międzynarodowym projekcie „Analiza prawna działań Rosji w Ukrainie od 2014 r. pod kątem zbrodni agresji, zbrodni wojennych i ludobójstwa oraz rozwiązań prawnych państw sąsiadujących z Ukrainą w zakresie statusu obywateli Ukrainy”, prowadzonym na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II), projekt nr MEiN/2023/DPI/2965. W ramach tego projektu wystąpiłam na seminarium naukowym oraz przygotowałam analizę ekspercką zatytułowaną *Status prawny obywateli Ukrainy w Polsce – uwagi na tle nowelizacji ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa z dnia 15 maja 2024 roku*.

Za szczególnie ważne osiągnięcie uważam zainicjowanie i kierowanie przeze mnie współpracą międzynarodową w ramach projektu „Child in Migration: Status and Identity”. Przedsięwzięcie to zostało oparte na współpracy naukowców z Instytutu Nauk Prawnych UZ, Instytutu Prawa i Ekonomii UKW w Bydgoszczy oraz Kenyatta University Public Law Department. Tym, co wyróżniało nasze podejście badawcze było założenie, że badania nad tożsamością oraz identyfikacją dzieci migrujących nie mogą się sprowadzać do wyłącznie europejskiej perspektywy i powinny w sposób naturalny obejmować analizę prawa i praktyki państw z innych niż europejski kontynentów. Koncepcja projektu zakładała zorganizowanie międzynarodowej konferencji na ten temat oraz wydanie anglojęzycznej monografii. W związku z tym projekt uzyskał dofinansowanie MEiN w ramach programu „Doskonała Nauka” (nr projektu ID 464169). Niestety z powodu pandemii COVID-19 konferencja pierwotnie zaplanowana w formie stacjonarnej na rok 2020, odbyła się rok później w formie online, a przyznane nam środki nie zostały wykorzystane. Niemniej jednak w wyniku obrad konferencyjnych przygotowaliśmy wieloautorską monografię, która ukazała się nakładem wydawnictwa NOMOS Verlagsgesellschaft. Zapoczątkowaną w ten sposób współpracę naukową z UKW w Bydgoszczy oraz Kenyatta University Law Department kontynuuję w

ramach projektu „Death and Migration; Human Rights Perspective”, który pozostaje w fazie realizacji.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

6.1. Zajęcia prowadzone na uczelniach wyższych

W ramach osiągnięć dydaktycznych przedstawiam doświadczenie w zakresie prowadzenia wykładów i ćwiczeń w języku angielskim w kraju i za granicą. Na Uniwersytecie Zielonogórskim prowadzę zajęcia z przedmiotu „International Labour Standards” dla studentów Erasmus Plus. W ramach tego programu prowadziłam także zajęcia na Uniwersytecie w Cordobie (2024 r. w ramach przedmiotu „European Protection of Human Rights”), Uniwersytecie Como Varese (2023 r. w ramach przedmiotu „Public Comparative Law”) oraz Uniwersytecie w Lizbonie (2022 r. w ramach przedmiotów „European Procedural Law”, „Universal Protection of Human Rights”, „International Human Rights Law”). W 2022 roku na zaproszenie Uniwersytetu w Perugii przeprowadziłam wspólnie z dr Agnieszką Wedeł-Domaradzką (UKW w Bydgoszczy) wykłady gościnne („Children’s rights within human assisted procreation” 04.10.2022 r. oraz „The protection of Ukrainian refugees in Europe: Current issues and practice” (06.10.2022 r.).

Jestem doświadczonym dydaktykiem, jeśli chodzi o zajęcia w języku polskim. W toku wieloletniej pracy w Instytucie Politologii UZ oraz PWSZ w Sulechowie, prowadziłam dla studentów kierunków nieprawnych takie przedmioty jak „Prawo międzynarodowe publiczne”, „Międzynarodowa ochrona prawa człowieka”, „Prawo europejskie”, „Wiedza o Unii Europejskiej”, „Dokumentacja urzędowa UE”, „Encyklopedia prawa”, „Podstawy prawa dla dziennikarzy”, „Prawo pracy z elementami etyki w administracji” (studia podyplomowe). Ponadto, jako starszy wykładowca w PWSZ w Sulechowie, prowadziłam także seminaria licencjackie. Obecnie jako pracownik Katedry Teorii, Filozofii i Historii Prawa INP UZ, prowadzę wykłady z „Podstaw prawoznawstwa”, „Etyki prawniczej” na kierunku Prawo, a także „Etyki służb publicznych” oraz „Etyki w administracji” na kierunku Administracja.

W 2003 roku zainicjowałam działalność Koła Naukowego Prawa Międzynarodowego i Praw Człowieka, które funkcjonowało przez kolejne cztery lata w Instytucie Politologii UZ.

Prowadziłam wykłady dla studentów koła naukowego Elsa na temat „Cudzoziemiec, uchodźca, imigrant, czyli kto? Rozważania na temat związków pomiędzy językiem debaty publicznej a językiem aktów prawnych”, 28.05.2022 r.

6.2. Prowadzenie zajęć dydaktycznych w instytucjach innych niż placówka macierzysta

W latach 2022–2024 prowadziłam wykłady w ramach szkoleń dla prawników i sędziów organizowanych przez Helsińską Fundację Praw Człowieka. Pierwsze dwa dotyczyły dostępu do informacji niejawnych w postępowaniach administracyjnych dotyczących pobytu cudzoziemców na terytorium RP (18.12.2023, 19.12.2024), natomiast trzecie było poświęcone problematyce środków alternatywnych wobec detencji dzieci w prawie i praktyce europejskiej (30.09.2022).

Zostałam zaproszona także do prowadzenia zajęć w ramach kursu edukatorów praw i wolności człowieka *Prawa i wolności człowieka. Kurs podstawowy* (08–30.09.2020 r.), organizowanego przez Zielonogórskie Towarzystwo Edukacyjne „Civilitas”. Prowadziłam również zajęcia dla I roku aplikantów radcowskich w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Zielonej Górze z zakresu konstytucyjnych gwarancji ochrony praw jednostki (lata 2008/2009, 2012/2013).

6.3. Udział w komisjach przeprowadzających egzaminy licencjackie i magisterskie

2021 – recenzent 6 prac magisterskich (Prawo)
2020 – recenzent 2 prac magisterskich (Prawo) oraz 4 prac licencjackich (Administracja)
2019 – recenzent 10 prac magisterskich (Prawo) oraz 19 prac licencjackich (Administracja)
2018 – recenzent 2 prac magisterskich (Administracja)
2017 – recenzent 9 prac magisterskich (Administracja)
2016 – recenzent 13 prac magisterskich (Administracja) oraz 7 prac podyplomowych (Kadry i płace w prawie i praktyce)

6.4. Osiągnięcia organizacyjne

Jako przewodnicząca komitetu organizacyjnego zorganizowałam trzy przedsięwzięcia naukowe o zasięgu międzynarodowym (dwie konferencje, jeden webinar) oraz cztery konferencje ogólnokrajowe. Ponadto współuczestniczyłam w organizacji czterech konferencji ogólnopolskich konferencji naukowych.

6.4.1. Funkcje pełnione w ramach działalności akademickiej

mp-S

1. Wydziałowy Koordynator Programu „MOST” (od 2024 r.).
2. Przewodnicząca Komisji Rekrutacyjnej na kierunki Prawo oraz Administracja (2022 r.).
3. Opiekun roku dla kierunku „Prawo” (rocznik 2021/2022).
4. Zastępca dyrektora Instytutu Politologii (lata 2012–2014 kadencja skrócona ze względu na przejście na Wydział Prawa i Administracji UZ).

6.4.2. Uczestnictwo w pracach uczelnianych komisji i zespołów

1. Członek uczelnianej Komisji ds. odpowiedzialności dyscyplinarnej doktorantów (od 2021 r. do dnia dzisiejszego).
2. Członek Zespołu ds. wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki INP UZ.
3. Członek Wydziałowej Rady Programowej dla kierunku administracja (2021–2024).
5. Członek Komisji do spraw ewaluacji nauki Instytutu Nauk Prawnych (2020–2023).
6. Członek Wydziałowej Komisji d.s. Jakości Kształcenia (2014–2019).
7. Członek Senatu UZ (2012–2014 – członkostwo skrócone ze względu na przejście z Wydziału Humanistycznego na Wydział Prawa i Administracji UZ)
8. Członek Rady Wydziału Humanistycznego (2012–2014 – członkostwo skrócone ze względu na przejście z Wydziału Humanistycznego na Wydział Prawa i Administracji UZ).

6.4.3. Nagrody i stypendia

1. Nagroda indywidualna II stopnia Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego za osiągnięcia naukowe w 2022 r.
2. Stypendium „Grant Rektorski” Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego uzyskane w 2022 r.
3. Nagroda zespołowa I stopnia Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego za osiągnięcia organizacyjne w 2018 r.
4. Nagroda indywidualna I stopnia Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego za osiągnięcia dydaktyczne 2017 r.
5. Nagroda zespołowa I stopnia Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego za osiągnięcia organizacyjne w 2017 r.

6.5. W zakresie popularyzacji nauki

W latach 2000–2014 byłem członkiem jury oraz przewodniczącą (od 2008 roku) okręgowego etapu Olimpiady Praw Człowieka, a w roku 2007 także członkiem jury etapu ogólnopolskiego. Stale współpracuję z Zielonogórskim Towarzystwem Edukacyjnym

„Civilitas”. Głównym tego przejawem jest mój kilkukrotny udział jako eksperta w dyskusjach organizowanych w ramach Objazdowego Festiwalu Filmów o Prawach Człowieka Watch Docs (2015, 2017), wykłady w ramach kursów dla edukatorów praw człowieka oraz udział w Podcaście *KartaNaStół o tym jak rozmawiać o prawach człowieka* nagrany w dniu 14 czerwca 2024 r.

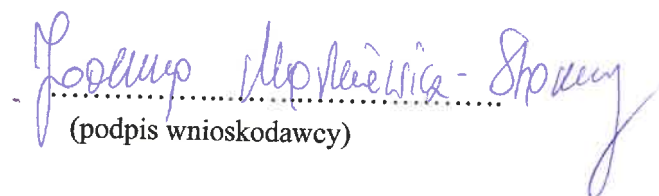
7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

Jako kluczową dla obszaru nauki, którym się zajmuję, postrzegam swoją współpracę z podmiotami stale zajmującymi się pomocą prawną uchodźcom i migrantom. Od 2020 roku współpracuję z Helsińską Fundacją Praw Człowieka w zakresie przygotowywania raportów oraz ekspertyz dotyczących sytuacji cudzoziemców oraz realizacji standardów prawa międzynarodowego praw człowieka w praktyce krajowej. Współuczestniczyłam w tworzeniu *Wytycznych dotyczących badania dobra dziecka w postępowaniach detencyjnych. Standardy międzynarodowe i krajowe oraz propozycja procedury badania dobra dziecka w postępowaniach dotyczących umieszczania cudzoziemców w ośrodkach strzeżonych w Polsce*, Warszawa 2020. Z rekomendacji tej fundacji zostałam zaproszona do opracowania na rzecz Agencji Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) współautorskiej publikacji na temat sytuacji prawnej małoletnich poszukujących ochrony międzynarodowej w Polsce w latach 2018–2023, która ukazała się następnie nakładem wydawnictwa Wolters Kluwer.

W latach 2021–2023 brałam udział w projekcie prowadzonym przez międzynarodową organizację pozarządową International Commission of Jurists pt. „Children’s Alternatives to Detention protecting their Rights in Europe” (CADRE). Był to program realizowany w partnerstwie z Aditus (Malta), Foundation for Access to Rights (Bułgaria), Greek Council for Refugees (Grecja), Helsińską Fundacją Praw Człowieka, Defence for Children International (Belgia), Hungarian Helsinki Committee (Węgry) i Association for Juridical Studies on Immigration (ASGI) (Włochy).

Innym obszarem mojej działalności eksperckiej jest dwuletnia współpraca (2023–2024) z Węgierskim Komitetem Helsińskim (Hungarian Helsinki Committee) w ramach międzynarodowego projektu „Right to Know 2”. W trakcie realizacji przedsięwzięcia znalazłam się w gronie 30 osób reprezentujących 25 państw UE, które przygotowywały komparatystyczne studium poświęcone problemowi ograniczenia lub wyłączenia dostępu cudzoziemca do akt w sprawach związanych z zagrożeniem bezpieczeństwa państwa pt. *Right*

to Know in the European Union: Comparative Study on Access to Classified Data in National Security Related Immigration Cases, aut. Katalin Juhasz.

.....
(podpis wnioskodawcy)